

Кирил Боянов

АКАДЕМИК БЛАГОВЕСТ СЕНДОВ – ЮБИЛЯР

Уважаеми акад. Сендов,
Уважаеми гости,

Днес, честваме 80-ата годишнина на една емблематична личност. На пръв поглед времето е изтекло незабелязано, събитията и минали, и настоящи се редят като кинолента пред очите ни. Живеем в компресирано време, което информатиците изразяват, като използват друга бройна система и неслучайно на поканите е написано 50₁₆ години. Това е и творческата възраст на юбиляра, тъй като толкова и дори малко повече са годините на непрекъснат труд, на стремеж да се постигнат нови резултати, на желания да се даде повече на бъдещите поколения. Бурните години на активна творческа дейност, характерни с различни изменения, както на политическите ситуации в страната, така и на житейския му път, са го надарили както с мъдрост, така и с благородна осанка.

Изминалите години са наситени с толкова много събития в неговия живот, че не мога да не направя кратка ретроспекция за този период.

След завършването на Асеновградската гимназия поради политически причини е необходим

мо да работи, за да достигне мечтата за влизане в университет – период, насытен с преживявания и натрупване на житейски опит по софийските улици. През 1956 г. завършва Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ специалност математика с отличен успех. Работи усилено с видни наши учени математици – академиците: Обрешков, Чакалов, Илиев, Петканчин, Долапчиев, Тагамлички и др. В това обкръжение не само се получават знания, там се създават ерудиция и култура, съхраняват се традиции. Изпратен е на специализация в Москва, за да започне въвеждането на нови студентски курсове, свързани с навлизането на сметачните машини. През 1961 г. се включва в разработката на първия български компютър, през 1964 г. е избран за доцент, през 1965 г. защитава кандидатска дисертация, през 1968 г. защитава дисертация по теория на апроксимациите за получаване степента „доктор на математическите науки“ в Института „Стеклов“ на АН СССР, а същата година се хабилитира като професор. През 1974 г. е избран за член-кореспондент на БАН, а от 1981 г. е академик. В този период преминава и стълбищата на адми-

нистративните длъжности: декан на Факултета по математика, ректор на СУ „Св. Кл. Охридски“, гл. научен секретар на БАН, зам.-председател и председател на БАН, директор на Координационния център по информатика и изчислителна техника. От 1995 г. продължава активната си дейност и на политическата сцена. Председател е на Народното събрание в периода 1995–1997 г. от 1997 г. е зам.-председател на НС, а от 2003 до 2008 г. е посланик на Р България в Япония. Като декан въвежда стриктно разписание при провеждане на лекциите със задължителен летен стаж на лагер с изучаване на чужд език. Като ректор възстановява „тоготе“ при тържествени случаи.

Огромната му работоспособност позволява за изминалите години да покаже ярки изяви в няколко направления. Без да правя анализ на научните му постижения, не мога да не отбележа, че е създател на школа със значимо международно признание в областта на теория на апроксимациите. Автор е на над 200 публикации в наши и престижни чужди списания, той не само е цитиран, но и е канен като лектор на редица международни форуми. Развива активна преподавателска дейност, като години наред чете курсове по числени методи, теория на апроксимациите, специални глави от математиката. Автор е на над 30 учебника, не изброявам многообройните публикации, доклади, интервюта.

Инициатор е за организиране и на олимпиади по информатика. Резултатите от българската школа, за развитието на която допринасят и негови ученици, са известни – нашите деца са винаги сред първите в световните олимпиади по математика и информатика. Академик Сендов е активен инициатор за въвеждане на абстрактното мислене в средното образование и за повишаване качеството на обучението по математика. Въвеждането на нови методи за обучение е една от амбициите му за по-ефективно образование, нещо, което в съвременното общество на знанието ще има още по-голямо значение. Опитът в това отношение, натрупан през 80-те години от „Проблемната група по образование“, на която е ръководител, тепърва ще се изучава. Един от афоризмите във връзка с училищата, където се преподаваше по разработената методика, остана: учениците се класифицират като „чавдарчета“, „септемврийчета“ и „сендовчета“.

Паралелно с административните дейности, насочени към подобряване ефективността на научните изследвания, визията му за международно сътрудничество и наука без граници го мотивира за активно участие в международни организации. Заедно с акад. Илиев полага изключителни усилия за развитие на Международната федерация по обработка на информация (IFIP), на която в периода 1989–1991 г. е президент. Световната Асоциация на университетите признава неговата дейност, като го избира за почетен председател.

Безспорният му усет за необходимостта от въвеждане на съвременни технологии го нарежда

сред инициаторите за разработка на нови поколения компютърни системи. За изпълнението на тази мащабна задача е необходимо изграждане на съответна структура. Активно участва в организиране на Координационен съвет по информатика и изчислителна техника към академиите на науките на бившите социалистически страни, на който е определен за зам.-председател. Учредяването на Координационен център по информатика и изчислителна техника (КЦИИТ) у нас е предпоставка България активно да участва в новите разработки на компютърни системи. Като първи директор на КЦИИТ реализира идеята за изграждане на организационни форми, установяващи непрекъснатост на връзката наука–приложения–инновации. За съжаление тя беше разрушена от някои реформатори и трудно ще се възстанови, въпреки очевидната ѝ необходимост за развитие на съвременното информационно общество.

Политическото развитие на страната ни винаги е била в неговото полезнение. Извън активното му участие за засилване сътрудничеството между учени от всички страни, той непрекъснато следи за нови възможности за развитие на научните изследвания, за въвеждане на нови методи за тяхното стимулиране. Въвежда проектното финансиране като председател на Комитета за наука, което започва да дава резултати и е предпоставка за предварителната настройка на нашите учени за участието им в европейски проекти. Член е на Международната фондация за опазване на човечеството, където осъществява контакти с видни политически дейци, между които Горбачов, Макнамара, Кисинджър и др. Провежда първите демократични избори в Академията като председател на БАН и инициира приемането на нов закон за БАН. Ветровете по време на прехода не го пощадиха и изпита горчивината, а може би и урока да види много от съподвижниците си да отправят някога етични критики към него. Приетият закон „Панев“ постави него и наши колеги в неравностойно положение. Силната му амбиция да докаже, че когато има дух, няма пречки го насочиха към политиката. Едва ли това са искали неговите критици. Няма да се спират на политическите му прояви, те са за други анализатори.

Не мога да отмина организираността и дисциплината на нашия юбиляр. Съдбата ме среща с него през 1961 г., когато започнахме работа по първата сметачна машина „Витоша“. Лятото на 1962 г. бяхме на семайна почивка в двореца на Министерството на културата в Балчик. Интересно е дневното разписание, което той въвведе. Сутрин в 6 часа бягане в околностите, в 7,30 закуска, в 8–9 разходка с дискусия, целия ден смятане с пауза за обяд. Вечеря в 7,30 и разговори и спорове с наши културни дейци в балната зала на двореца до късна добра. Сутрешния режим той спазва и досега, ставане в 6 часа, а в 7,30 вечер е в Института. Така беше последните 20-ина години на миналия век –

сутрин в 7,30 на кафе при бай Петко с поставяне на проблемите, а в 8,30 беше начало на работния ден. Не можеше да понася дълги заседания с празно говорене. Научен съвет повече от час беше изключение и не го възприемаше сериозно. На това научи и нас. Това темпо продължава и днес, може би е време да се намали.

Много от младите хора мислят, че не са виждали по-сериозен човек. Това не е точно. Чаша червено вино, па и повече, за него са еликсир и наслада. Любовта към бохемския живот е вътре в него, но не го афишира. Когато пуснахме в действие машината „Витоша“ в ресторанта на хотел „Ленинградска“ в Москва дълго разпитваше келинерите коя ваза колко струва, за да може да я счупи. Истории от съвместните ни пътувания могат да се разказват с часове. В съобщението на пресата за колектива, конструиран машината „Витоша“, беше титулуван като инженер и се шегувахме с това негово повишение.

Чувството му към новото, интересното не го е напуснало и днес. Основното мото, което сме научили от него е, че „всичко може, но не всеки може да го направи“.

Драги Благо, времето е трудно, особено за Академията, в която работим повече от 50 години. Тя преминава през труден период. Очакват ни сложни процеси, но ти пожелавам от мое име и от името на приятелите ти, които са наоколо, да продължаваш да носиш качествата на мъдрост и далновидност, характерни за цяло поколение академици, отишли си от нас. Днес, твоите ученици и сътрудници, искааме да ти пожелаем творческо дълголетие и здраве, да можем на 90-годишния ти юбилей да имаме време да поговорим за изминалите дни с повдигнато самочувствие и да очертаем нови перспективи.